

Uredništvo v Gornji Radgoni, Spod. Griz šte. 7, I. nadstropje. Pokopisov ne vrača.

Izhaja vsak četrtek zjutraj in stane poštino v celoletni 20 leti 10 Din, leta 5 D.

Posamezna številka.

Poština plača

gotovini.

KOROŠKA STRAŽA

GLASILO OBMEJNIH SLOVENCEV

Upravništvo v Gornji Radgoni, Spod. Griz šte. 7, I. nadstropje. Telef. šte. 7.

Inserati: Ena šest-stolpna petstvrsta (prostor 3 mm visok in 42 mm širok) 50p. Pri večkratni objavi primeren popust. Posamezna številka 50p

41. šte. 41.

Gornja Radgona, dne 12. oktobra 1922.

IV. leto.

Misli ob žalostni obletnici koroškega plebiscita.

Gornja Radgona, na predvečer 10. oktobra 1922.

Nocoj obhajamo drugo obletnico, zgodovinske važnosti, kolje kratko razdobje borih 12 ur odločilo usodo naše Koroške, ki bi bila brezdvomno eden najlepših in najsijajnejših biserov v kroni Jugoslavije. Nad vse žalostna obletnica je to, obletnica, ki je za hip ožarila zahajajoči dan naše svobode in potem je nastopila temna noč, strašnejša za naše brate Korošce, kakor so bili dnevi suženjstva pod staro Avstrijo. Začelo se je novo trpljenje, preganjanje. Tisti usodni večer, ko je legla na naše duše bridka zavest, da smo izgubili krasen del naše lepe Slovenije, smo ugrabili vse mogoče stvari, kdo bi naj bil kriv naše narodne nesreče; časopisje se je križem zaletavalo v drug drugega, stranke so se kregale do besnosti. Nikdo ni hotel biti kriv, ali krivi smo bili sami, žalibog mi sami. Ravno Slovenci! Abotno in netaktno je, predbacivati napr. Srbom krivdo radi neuspeha. Oni so dali, kolikor je piscu teh vrstic iz zelo verodostojnega in morda edinomerodajnega vira znano, milijone in milijone in zdaj bi bil čas, da gospodje položijo račun čez te milijone, ki so jih venomer zahtevali, v veliki meri zahtevali. Prepričani smo, da bo nastal iz tega nov škandal, nova agromerkurska žerjavščina, ki ne bo kričala do neba, ampak smrdela do pekla! V žalostno dejstvo, da smo Koroško izgubili po krivdi naših političnih eksponentov, ki so takrat dobivali od g. Protića neomejene svote, kar ostane zgodovinsko dejstvo — pač ne kaže razpravljati danes o tem podrobno, ker je preveč nagnusno in nedostojno imena slovenskega naroda, čigar sinovi se morejo tako daleč izpozabiti.

Torej na vse se je valila krivda. Najbolj tudi na Italjane, na Nemce seveda, posebno pa na Srbe. Italjani so se res trudili mnogo, ker je bilo v njih lastnem interesu, da se zmanjša obseg Jugoslavije, katere se upravičeno bojijo, ker vedo, da je v nas maščevanje za oni košče našega srca, ki se imenuje Gaspasveta, Gorica, Reka, Trst! On sam (namreč Italjan) nam kljub naporom in velikim žrtvam ne bi nikdar mogel do živega in kljub vsem milijonom lir bi bila Koroška danes naša — pa četudi bi cela bersaljerska d'Annunzijeve armada stala in zasedla vse naše vrhove, mesta, doline. Koroška bi bila naša. Drugi nasprotnik so bili Nemci. Naravno, da so se borili. Toda kljub njih naporom bi mi lahko in igraje obdržali našo zemljo, Koroška bi ostala naša. No in Srbi?!

Ta očitek izvira iz onih nepoučenih (ali zlobnih?) političnih krogov, ki vsako politično bedarijo, tudi svojo valijo na Srbe, kar sem že večkrat ožigosal. Srbe pri tem ne zadene niti najmanjša krivda in zgodovina, ki neizprosno in prosta vseh zakulisnih političnih intrig zabelježuje samo fakta, bo poznim rodom povedala, da so Srbi za plebiscit storili vse, več kot preveč in da so denarja izdali gotovim gospodom na milijone in milijone. Grdo in netaktno bi bilo za nas, ko bi pripisovali krivdo radi izgube Koroške bratom Srbom; tem grše in perfidnejše, ker smo mi sami ne-

posredni krivci zgodovinske katastrofe.

Da, samo mi smo krivi. Koroški Slovenci so glasovali za Avstrijo! Zakaj smo tako važno stvar prepustili slepemu slučaju, politični lotriji? Naša glavna krivda leži v tem, da smo sploh privolili v plebiscit, ko nam je bilo vendar dano na izbiro, na kakšen način si lahko ohranimo Koroško. ki je integalen (neločljiv) del našega narodnega telesa t. j. Jugoslavije. Na to je prišlo češko časopisje že gavno pred polomom, ravno v času, ko se je rodila majniška deklaracija. Oni, ne sicer direktno zainteresirani na Koroški, so zavzeli pravilno stališče, le naša slepomišna politika tega ni videla. Koroška je že a priori neločljivi del Jugoslavije in če bi to stališče zavzemali povsod z vso odločnostjo in nikdar ne prepustili glasovanja, iz katerega so Nemci že vnaprej skovali svojo sigurno zmago — bi bratje Korošci danes ne ječali pod suženjskim jarmom danes gospodarsko in politično propadle Avstrije. — Nemci so se dobro zavedali tega, da je germanizem stoletja in stoletja preko mehkih slovanskih duš, ki so bile od izgube kralja Sama ssem prežete s suženjskim duhom, gradil granitni most do Adrije potom raznarodovalnih šol, ponemčevalnic, uradov, kupljenih duš, v katere so razumeli z denarjem in vsemi mogočimi sredstvi vdahniti duh Judeža lškarjota! Ker ni pomagala rafiniranost, je morala pomagati nasilnost, oblast. In če je germanizem to uganjal celo tisočletje, ali je potem pravično in primerno, da vprašamo tako preparirano in okuženo maso, ali hoče glasovati za nekaj, česar pravzaprav ne pozna? Ni pravično! Če izrežem slavcu jezik, kako mi bo pel? Če iztaknem človeku oči, kod bo taval revež?! Če so iztrgali našemu človeku narodno zavest iz srca, ali moremo zahtevati, da potom samoodločbe pripada k svoji narodni državi?! Naša narodna društva, kolikor jih je bilo — so bila preslab protiutež proti nasilni gemanizaciji; v velikem delu pa je naša notranja strankarska nesloga že v kali uničila vsak uspeh. To bi morali gospodje antantarji vedeti, če bi količkaj študirali zgodovino. In tako se je zgodilo, da je izpolnjeno do pičice proročanje starega, zavednega Korošca, ki je slišal o plebiscitu: Koroška je že vnaprej izgubljena!

Prišel je plebiscit. Pisec teh vrstic se ga je osebno udeležil, agitiral od vasi do vasi za prostovoljce, ki bi naj v času plebiscita čuvali naše koroške brate pred kakimi nasilniki. Prišli so v lepem soglasju Orli in Sokoli, cvet Jugoslavije, prišli z žrtvami, da rešijo Koroško in nikdo ni slutil, da smo prišli na njen — pogreb! Edino čudno pri tem se je zdelo meni in marsikateremu, kako je mogoče nekoliko mesecev pred plebiscitom vlti v duše koroških Slovencev ono sveto narodno zavest, katero je germanizem skozi stoletja na vse načine ruval iz slovenskih src. Najvažnejše agitacijsko sredstvo so bili — seveda zopet Srbi. Brezvestni hujskači so slikali našemu ljudstvu že pod Avstrijo Srbe kot največje razbojnike, krvopije, ljudoždere, skratka kot prave hudiče z vsemi peklenjskimi last-

nostmi. Slikali so jih kot razbojnike, proti katerim jih je ščuvala avstrijska soldateska in njeni raznobarvni zaslepljeni privrženci. Korošci, misleč, da bo vse tako oz. vsaj takor, kakor je bilo pod nekdanjo Avstrijo, so se odločili za sedanjo Avstrijo, katero čutijo na svoji grbi. Nekdo mi je celo rekel, da so Srbi ropali po Koroškem in da so oni raditega krivi poraza pri plebiscitu. Če se gre za ropanje, je pisec teh vrstic živa priča, kaj so delali slovenski vojaki, degenerirani od dolgoletne vojne in ni srbsko „ropanje“ v nobenem skladu s pravim ropanjem in nasilstvi naših, čistokrvnih slovenskih vojakov, ki so se ponekod pokazali kot pravi vandali. To posebno za časa ofenzive. Ako pa greste napr. v Rož, vam tam o ropanju bodisi s slovenske ali srbske strani prav ničesar ne vedo. To, kar je vojak rabil, je vzel, ali ropanje, to je vse nekaj drugega. Absurdno da je, pa se vandalično početje iastnih vojakov (slovenskih) in prav posebno zloglasnih Volkswehrovcev zamenja in namenoma zavrača na srbsko vojaštvo, ki se je zelo vzgledno vedlo, pač pa v ofenzivi ni nikomur prizanašalo, ker vsak, kdor se je vojskoval, ve, da se nikdo ne vojskuje z glacé-rokavicami, parfumom in objemi. Sicer pa ta izgovor ne drži. V kolikor ni izvit iz trte, ali hudobno izmišljen, je vendar v celoti in jedru zelo jalov; kajti nepobitno dejstvo je in ostane, da je naša brezbriznost skriva, ker smo sploh dopustili glasovanje za ozemlje, ki že od nekdanj pripada k nam, kakor napr. Bled in Bohinj. Najglavnejša krivda pa pada na tisto našo prvo nenarodno vladu, ki se ni — bogvezakaj ne — odločila takoj ob preobratu, da bi se Koroška kot neločljivi del novoustvarjene države takoj zasedla. To je nepobitno dejstvo in zgodovinski dokument. V veliki meri je kriva naša tolikohvalisana narodna zavednost, naš nacionalni ponos in junaštvo, ki ni prav nič drugega, kakor lena zaspanost, malomarnost, komodnost. Najbolj se je to opazalo pri naših Kranjcih, pa tudi drugod: „Kaj nas briga Koroška?“ — to so bili še najlepši izrazi antipatije, nezavednosti in nepojmljive mlačnosti.

O vzrokih teh lastnosti bi se dalo debatirati. Pomanjkanju prave in svete narodne zavesti je krivo predvsem naše šolstvo, prežeto z duhom ogabnega strankarstva, ki zastruplja že srca nežne mladine, nadalje naše časopisje in strastni strankarski boj, kar se vničuje naše najboljše življenjske sile.

Toda čemu jadicovati?! Ob drugi obletnici žalosti pojdemo v sebe in poskusimo obnoviti in poživiti v nas duha prave narodne in državljanske zavesti in širokoprne vzajemnosti. Pustimo malenkostne politične spore, ki so poveliki večini večalimanj sebičnega značaja. Akoravno v svobodni državi, moramo budit v narodu ono veliko zavest, ki se ji pravi: svoboda, domoljubje. Ker smo z lastno nezmožnostjo izgubili lep kos naše države in smo tudi od strani Italije oropani, čuvajmo vsaj to, kar imamo; čuvajmo kakor punčico svojega očesa! Ustvarjajmo, delaj-

mo, čuvajmo! To bodi geslo vsakega Jugoslovana.

Stran z vso sentimentalnostjo in jokavostjo. Upajmo v oni veliki čas, ko bo zvon od Gospe Svete oznanil probujeni dan svobode. Da pa bo to upanje upravičeno, delajmo vzajemno, složno in vstrajno. Razdiranje in naša propast je itak cilj številnih protivnikov naše države.

Ob žalostni drugi obletnici Koroške žaloigre — pozabimo vsaj ta dan na vso medsebojno sovraštvo, ki razjeda našo notranjo moč, vničuje energijo in daje sovražnikom našim moč in orožje v roke.

Delajmo v ljubezni za ono, kar je naše. Neodrešenim bratom na Koroškem in v Primorju pa veljaj bodrilo: Vstrajajte bratje!

Našemu ljudstvu!

Samo še nekaj dni in zopet se začne pouk na ljubljanskem vseučilišču. Večina slov. dijaštva, ki študira v Ljubljani, je revnih starišev in bi v teh razmerah drugod sploh ne mogla študirati. Doslej je vlada podpirala te revne visokošolce s tem, da je dajala kredite dijaški menzi, kjer se je hranilo nad 400 revnih večjidel kmetijskih in delavskih študentov. Ker pa je letos vlada odrekla svojo pomoč — češ, da nima denarja stoji sedaj veliko revnih dijakov tik pred vpisovanjem v negotovosti, ali bodo mogli nadaljevati svoje študije ali ne. Naši visokošolci so vsled tega primorani, da si skušajo pomagati sami in se obračajo na naše zavedno slovensko ljudstvo, da jim pomaga, da ne bo primorana velika večina opustiti študiranja. Vsa javnost se gotovo zaveda, da rabi iz svojih vrst izobražencev, ki bodo znali kot učitelji, uradniki, inženjerji, zdravniki, profesorji in sodniki uvaževati ljudske težnje in potrebe. Trenutno se niti zavedati ne moremo, kaka škoda bi bila za naše ljudstvo, ko bi ne mogli več študirati fantje, ki prihajajo iz kmetijskega in delavskega stanu. Na važnejših mestih rabi naš kmet in delavec izobraženca, ki že iz svoje mladosti dobro pozna trud in znoj delavskih rok. Imeti moramo zavednih izobražencev, ki bodo razumeli in neustrašeno branili zahteve in pravice našega ljudstva.

Velikošolsko dijaštvo se zato obrača na celokupno javnost, da pripomore z združenimi močmi odboru, ki se je sestavil z namenom, da podpre revne dijake, da jim omogoči nadaljevanje študiranja. One, ki bodo dobili od tega odbora še posebej pisane prošnje, prosimo, da se za stvar zavzamejo, vse pa prosimo, da po svojih močeh kolikor mogoče prispevajo pri nabiranju živil za našo dijaško kuhinjo. Prosimo predvsem naša dekleta in vsa naša društva, da skušajo nabrati čimveč živil ali denarnih prispevkov. Dobrodošlo je vse; predvsem krompir, fižol, žito vsake vrste, sadje, zelje, drva in podobno. Nabrana živila spravite na primeren kraj in sporočite množino do 18. oktobra na naslov: „Dijaško podporno društvo, Ljubljana, Miklošičeva cesta 5.“

Za odpremo živil bo poskrbel odbor. Iz krajev, ki so v bližini Ljubljane, naj se po možnosti dostavi nabrano blago v Marija-nišče v Ljubljani.

Prepričani smo, da se v tem težkem času ne obračamo zastoj na naše zavedno ljudstvo, ki doslej še nobeni dobri stvari ni odreklo svoje darežljive roke.

V Ljubljani, dne 25. sept. 1922.

Odbor dijaškega podpornega društva:
Častno predsedstvo:

Dr. A. B. Jeglič, škof.

Dr. A. Korošec.

Vojska?

Nevarnost za vojsko še ni minila. Turki zahtevajo zase Carigrad in Tracijo, to je dežela od Carigrada proti zahodu skoro do Soluna. Tracija je sedaj v grških rokah. Angleži pa hočejo na vsak način držati Dardanele, ker s tem drže v svojih pesteh Rusijo in vse države ob Črnem morju. Kemal-paša, poveljnik turške armade prodira proti Dardanelam in Carigradu, Angleži pa pridno utrjujejo svoje postojanke in pošiljajo vojaštvo in vojno brodovje proti Dardanelam.

Vse to bi nas nič ne brigalo, ko se ne bi Anglija in tudi Grčija z vso silo prizadevali pregovoriti našo vlado, da se očitno postavi na njeno stran in pošlje del svoje armade proti Carigradu. Kaj odločajo v Belgradu, živ krst nič ne ve, dasi bi o tem imela edino pravico sklepati narodna skupščina. Toda smo pač na Balkanu. Naš zunanji minister baje najbolj drži s Francozi, ki so za mirno rešitev in so bolj na strani Turkov, Pašić pa se pogaja z Angleži in bati se je, da bo Pašićeva beseda tudi to pot obveljala.

Značilno pa je, da je Rusija poslala naši državi težek opomin, naj se ne prenaagli. Turčiji da naj se vrne Carigrad, morske ožine da morajo biti popolnoma svobodne, ker je to za Rusijo in države ob Črnem morju življenskega pomena. Rusija da ne bo priznala nobene odločitve, ki bi bile njej škodljive, Anglija pa hoče zaplesti v vojsko Francijo, Rumunijo in Jugoslavijo, pred čemer Rusija svari prizadete države in da naj se skliče sestanek vseh držav, ki so prizadete glede Dardanel in naj se sklene miren dogovor.

Bolgarija je za mirno rešitev vprašanja in predlaga, naj se da Traciji avtonomija.

Ali sem poravnal naročnino?

ki udarjajo in sekajo ob vnebotične stebre zemskih svetišč moderne filozofije ter podirajo njih veličastne oboke.

Da ne sežemo nazaj v divje čase copernic, naj sledijo zanesljivi slučajji iz najnovejšega časa. Časopis „Prana“, 12. zvezek, 1910, je obelodanil sledeči dogodek iz predmestja Comeade pri Coimbri: „Začetkom oktobra 1909 je najel Homen Christo ml., jurist, v Comeadi hišo in se v njej naselil s svojo mlado ženo Bernadette in njenima služkinjama. Bernadette je tožila po prvi noči svojemu možu, da je slišala v hiši čuden ropot. On se za to ni zmenil. Ko sta osem dni tam stanovala, pride njun prijatelj M. Gomes Paredes, ki je imel opravke v Comeadi, in prosi gostoljubne strehe za eno noč...

Komaj je M. Gomes Paredes ugasnil svojo luč, sliši čisto poleg sene stopinje in odpiranje ter zapiranje vrat po celi hiši. Znova užge svečo in gleda na vse strani, pod posteljo, pod pohištvom itd., pa ne more ničesar najti. Zopet ugasne luč, ropot pa se začne znova. Užge, in vse je zopet tiho. Ker ni hotel nikogar motiti, prebedi tako celo noč. Naslednje jutro vpraša svojega prijatelja Homem Christa, ali ni ponoči slišal česa nenavadnega. „Ničesar nisem slišal“, pravi ta, ker spim kakor klada... in ta ropot je sama domišljija“. M. Gomes Paredes, ki je poznal odločno nprav svojega prijatelja, ni dalje ugovarjal... Pripovedoval pa je doma svojemu očetu, kar je doživel pri prijatelju. Oče je pazljivo poslušal in mu rekel: „To je prav čudno! Nek drug najemnik je zapustil hišo radi ropota, in

Katastrofa našega vinogradništva.

Prišlo je, kar je priti moralo. Ako se vlada tako, kakor pri nas, mora slediti polom vseh gospodarskih strok. Kot ena prvih gospodarskih panog stoji naše vinogradništvo pred polomom. Hrvatsko gospodarsko društvo je imelo 18. t. m. v Zagrebu sejo vinogradnikov in vinskih trgovcev, da se čujejo mnenja interesentov, kako bi se bilo mogoče izogniti preteči katastrofi. Kar se je slišalo na tej seji, kateri je prisostvoval tudi minister Pucelj, je naravnost obupno. V Jugoslaviji se pridelava jako veliko vina, do 600.000.000 litrov letno. Umevno je, da se toliko vina doma ne more popiti kljub temu, da ga naši ljudje precej prenesejo. Gledati se mora torej, da se naše vino, kar ga imamo preveč, proda v tuje države. — Pri prodaji vina pa nastopi ona težava, katere je kriva edino naša vlada. Vinogradniki in vinski trgovci ne morejo spraviti naših vin na tuji trg. Naša carinska in tarifna politika sta tako zavoženi, da delata naši vinski trgovini take ovire, da jo skoraj uničujeta. Da niti ne omenjamo trgovske politike naše države, katere sploh ni. Izvoz žita še nekako gre, ker ga tuje države neobhodno potrebujejo. In ker žita povsod primanjkuje, prenašajo tuje države našo carinsko, tarifno in trgovsko politiko že še, ker jo enostavno morajo, ako hočejo živeti. Drugače je pri vinu, ki ni neobhodno potrebno in se dobi tudi drugod ceneje, ne da bi se bilo treba boriti z balkanskimi manirami.

Letos bo dobro vinsko leto. Kljub temu so vinogradniki obupani. Kam z vinom? se vprašujejo. Starega vina je še nad 200 milijonov litrov. In nihče noče našega vina. Ne Avstrija, ne Češko-slovaška, ne Poljska, ne Švica, ne Nemčija. Nihče noče imeti opravka z našo carino, z našimi železnicami in našo balkansko trgovsko politiko. Še Čehi gredo raje v Italijo kupovat, kakor k nam. Bridko se je pritožil veletržec z vinom Oton Stein: „Vsak inozemski kupec pravi: ne kupujem iz jugoslovanske postaje. Z vašo carino in vašimi železnicami nočem imeti opravka. To me uniči.“ Še hujša pa je bila pritožba, da se niti v državi sami ne more prodati vina, ker je železniški promet tako zanič, da je prevažanje vina iz enega kraja v drugega onemogočeno. Zraven pa je železnica tako draga, da stane tovornina za en liter do 10 K. V Vršču se prodaja vino po 10 kron, pre-

Arbogast Reiterer. O. T. —

Skrivnostni glasovi iz drugega sveta.

(Dalje.)

Znan je doživljaj italijanskega filozofa in zdravnika Marjilija Ficina v Florenci. Dogovoril se je bil s svojim prijateljem Mercatom, da mora tisti, ki prej umre, drugemu javiti, če je le mogoče, ali je resnično posmrtno življenje in plačilo ali ne. Enkrat pozneje je sedel Ficino s tovariši v hotelu, ko stoji nenadoma Mercato ob oknu, da so ga vsi videli, in zakliče prijatelju: „Vera sunt illa!“ („Resnično je ono!“) Potem je izginila njegova prikazen. Šele pozneje je izvedel Ficino za njegovo smrt.

V prvih letih preteklega stoletja (izšla l. 1804) je vzbudila veliko zanimanje knjiga dr. Wötzela, ki nosi naslov: „Moje soproge resnična prikazen po njeni smrti.“ V njej razpravlja o tem, kako se mu je žena vsled dogovora več tednov po smrti prikazovala in govorila: „Karl, jaz sem nesmrtna, enkrat se zopet vidimo.“

Razen takih poročil kroži med ljudmi še brez števila zgodb v duhovih in strahovih. Seveda jim ne kaže slepo verjeti; vendar jih pa kar naravnost zavreči tudi ne bi bilo pametno, kakor smo se doslej prepričali. Po natančnejših preiskovanjih najdemo pač mnogo praznoverja in domišljije, pa tudi več resničnih dejstev, nego bi pričakovali. Kakor hitro je dognana njih istinitost, so te stvari ostro brušen svetel meč proti svobodomiselstvu in materijalizmu, ostre sekire,

neka gospa, ki sedaj nadzoruje meteorologično opazovalnico, je prebila eno noč v tej hiši in pravi, da bi ne šla za noben denar več tja nazaj, češ da je ta hiša začarana. Svetujem ti, da svojemu prijatelju vse natanko razložiš in ga prosiš, da žrtvuje eno noč in opazuje, kaj bi bilo. Gomes Paredes se vrne še isti dan, da Homen Christu stvar pojasni... Zvečer se vleže kakor navadno. Vendar pa sliši to noč ropot tudi sam. Ker ga vznemirja, se odloči, da prihodnjo noč prebdi. Svojega prijatelja Paredesa prosi, da bi mu delal družbo.

To noč torej pošlje Homen Christo proti enajsti uri obe služkinji spat, sam pa čaka s svojo ženo in Paredesom, kaj se bo zgodilo. Kakor hitro ugasne luč, se slišijo krepki udarci na pritlična vrata, ki peljejo na vrf. Christo beži naglo doli in se postavi k vratem. Trkanje se začne nanovo. On naglo odpre, ne vidi pa nikogar. Potem gre ven... Komaj je zunaj, že se vrata za njim z velikim truščem zaloputnejo in ključ obrne... Da more priti zopet v hišo, mora trkati, in žena pride doli in mu odpre. Homen Christo je bil trdno prepričan, da je prišel nekdo, ki ga hoče podražiti. Vzame svoj samokres. Vrata se zopet in zopet s silo zaloputajo in v mali sobi zraven spalnice, ki nima izhoda, je hrup še močnejši... Homen Christo se postavi z revolverjem v roki na stopnišče. Komaj ugasne šibica, že zasliši tik sebe strašen smeh, ki gre kakor odmev po vsej hiši... Do štirih zjutraj so se ponavljali ti prizori.

(Dalje prihodnjič.)

voz stane ravno toliko, da bi bil vsaj mogoč.

Res, daleč smo prišli!

(Po „Novi Pravdi“.)

Tedenske novice

„Slovenski obmejni koledar“ je v delu. Sodelovanje so obljubili odlični rodoljubi in tihi narodni delavci. Prinesel bo tudi nekaj slik in najvažnejše stvari, ki so potrebne pri vsakem koledarju. Gg. trgovci, cenj. tvrdke in zavodi, ki so naročili inšerate, a še niso poslali besedila, naj to nemudoma store, da more delo napredovati. V našem koledarju je izredno ugodna prilžnost za uspešno in izdatno reklamo, ker izide v veliki nakladi. — Trgovci in drugi podjetniki — naročajte Vaš koledar za vaše odjemalce!

P. n. naročnike, ki še niso poslali doplačila na naročnino, prosimo, da to nemudoma store, saj vam je vendar znano, da je poštnina zvišana za časopise za celih 125% in da so stroški izdajanja lista zelo veliki. — Torej pošljite!

Nabirajte novih naročnikov — ob vsaki priliki. Za pridne nabiratelje smo pripravili lepo nagrado, ki bo vsakega iznenadila. Torej na delo, vzlasti mladina po naših društvi. Vsak (a) naj pridobi še enega naročnika, oz. še eno ali vsaj dve novi naročnici!

Oblastni inspektorat finančne kontrole v Ljubljani, ki mu je finančna kontrola v Sloveniji v vseh osebnih in upravnih vprašanjih podrejena. Dne 5. t. m. začel poslovati v svojih prostorih na Starem trgu števil. 34. V omenjenih vprašanjih, zlasti tudi glede sprejema v službo, naj se torej stranke ne obračajo več na delegacijo ministrstva financ ali pa na finančno okrajno ravnateljstvo, temveč edino le na oblastni inspektorat.

Čudno stališče. „Glasnik presvetega S. J.“ je pisal (v 9. št.): „Slovenija... pa gre pobirat in moledovat pare „za stradajočih 40 milijonov Rusov.“ Oprostite: Slovenija pobira milodare za Rusijo! To se pravi vendar iz naprstnika našmakati Saharo! — Zakaj pa potem zbiramo za misijone, za papeža i. t. d.? Ko je bil letos eden avstrijskih škofov pri papežu Piju, se je opravičeval, da je nabrani Petrov novič tako skromen, da si ga skoro ne upa izročiti. Papež pa je rekel: „Ravno ta dar iz ljudstva, ki se nahaja v največji sili, sprejemem z najprisrčnejšim in največjim veseljem! Ne velikost daru, marveč dobra volja je merodajna, in jaz mislim, da je ravno na takih darovih blagoslov božji. Povejte to svojim vernikom. Zahvaljujem se jim in jih blagoslavljam.“ — To je krščansko stališče!

Stari sveči. V samostanu Dečani se nahajata dve stari že skoraj okameneli sveči, kateri je darovala samostanu carica Milica leta 1390. Prižgati jih sme tisti, ki bo maščeval Kosovo. To bo izvršil kralj Aleksander o priliki kronanja.

Produktna borza: Novisad, dne 30. sept. pšenica bačka Din. 375.—; sremska Din. 380.—; ječmen: bački Din. 340.—, sremski Din. 345.—; oves: bački Din. 285.—, sremski Din. 290.—; koruza: bačka Din. 325.—, sremska Din. 330.—; fižol: beli (novi) Din. 350.—, pisani (novi) Din. 340.—; moka: 0 (z vrečo bačka Din. 570.—, za kuho bačka Din. 545.—, krušan št. 5 (z vrečo) bačka Din. 490.— otrobi; pšenični (z vrečo) bačka Din. 190.—; pšenični (z vrečo) srbski Din. 185.—; orehi: bosanski Din. 650.—, čebula Din. 300.—, tendenca: nestalna.

Zasluzek beračev. V Newyorku se je hotel prepričati neki urednik, koliko zaslužijo berači na dan. Preoblekel se je v berača ter šel prosjačit. Prvi dan je nabral 25 dolarjev, drugi dan 30 in tretji dan ga pa sploh ni bilo več v uredništvo. (Najbolje je napravil! Pri nas tudi ni

boljše. Op. poročevalca.) (Kaj tacega bi tudi našemu uredniku priporočil. Op. stavca.)

Gladujoča Rusija za gladno Dalmacijo. Inozemski listi poročajo, da se je v Rusiji osnoval poseben akcijski odbor za pomoč gladujočim v Dalmaciji. To je pač najlepši dokument, ki ga je kdaj inozemstvo poslalo naši „zmožni“ vladi v priznanje njenega dela za podložni narod.

„Goriška Matica“ v Gorici izda za leto 1923 tri knjige in sicer: 1. koledar, 2. Zabavne knjižice III. zvezek, 3. Sirahovo knjigo za skupno ceno Din. 20.—. Po vsebini in s slikami bogatemu koledarju bo pridejan zemljevid cele Julijske Krajine v slovenskem jeziku. Zemljevid bo mogoče vzeti iz koledarja in ga razobesiti na steno. Zabavno knjižico je priredil pisatelj in pesnik dr. Al. Gradnik, Sirahove bukve pa dr. Andr. Pavlica. Kdor si želi knjige nabaviti, naj do 15. t. m. javi svoje ime in stanovanje našemu uredniku ali pa nabiratelju g. A. Goršetu.

Zadeva princa Jurja. Pod predsedstvom kralja se je vršila 5. t. m. na dvoru seja vlade, na kateri se je razpravljalo o zunanjem in notranjem političnem položaju ter o zadevi princa Jurja. Na osebno željo kralja se je vršila popoldne nova seja, h kateri je bil pozvan tudi princ Jurij. Na vprašanje vlade, ali se hoče pokoriti dvornim statutom ter sprejeti predloge vlade, je izjavil, da bode odgovoril čez 24 ur. Zapisnika ni hotel podpisati. Vprašanje bo rešil kronski svet. Kralj je izjavil, naj se pozove princ Jurij še enkrat k vpoštevanju dvornih statotov ter je vztrajal pri tem, da se izplačuje princu kot članu vladarske hiše, če se nastani v tuzemstvu poleg letne apanaže 148.000 frankov še iz dvorne blagajne na račun kraljeve civilne liste 600.000 Din na leto, če se pa nastani v inozemstvu, pa 365.000 frankov in na račun civilne liste 230.000 D. (Zakaj nisem kraljevič?! Op. uredn.)

Turški listi prepovedani v naši državi. Kakor poročajo iz Beograda je notranje ministrstvo izdalo naredbo, po kateri je prepovedano širjenje, naročanje in čitanje turških listov v naši državi. Prepoved se nanaša na vse turške liste, ki izhajajo v Turčiji.

Kam pride država z brezvestnimi državniki na čelu, nam je najžalostnejši zgled Grška. Vsa tri leta so vodili Grško propali ljudje, ki so se prodali angleškemu kapitalizmu ter za angleške interese vodili vojsko proti Turkom. Ljudstvo je obubožalo in stradalo, gospodje državniki pa so vodili vojsko in bogateli. Konec je revolucija, ki nikdar ne prinese blagostanja temveč še večje razdejanje.

Pred vladno krizo. Demokrati (liberalci) so se tako sprli med sabo, da na mirno poravnavo ni več upati. Poleg tega so s svojo korupcijo, ki jo uganjajo na račun države v korist svojih pristašev, izgubili ugled tudi pri svojih dosedanjih zaveznikih radikalih. Stari Protić je porabil to priliko in skical v Somborju velik shod, katerega so se udeležili tudi trije radikalni ministri. Na shodu so z najkrepkejšimi besedami obsodili demokratsko stranko in sprejeli resolucijo, da mora radikalna stranka vse zveze z demokratsko prekiniti. Ostavka vlade se vsak hip pričakuje.

Petrograd propada. Petrogradski statistični oddelek objavil je podatke v Petrogradu. Po teh podatkih ima 926.732 prebivalcev, torej skoraj polovico manj, kot pred vojsko. Izmed njih je 168.933 javnih uslužbencev. — Torej skoraj vsaki peti človek v državni službi! Hiš ima Petrograd: naseljenih 1997, praznih 742, porušenih in nesposobnih za stanovanje

1888. — Torej: vsaka druga hiša uničena, a vseeno ni pomanjkanje stanovanja.

Uboj Dzierzynskega. Agencija Havas javlja, da je bil v Moskvi 21. pr. m. izvršen atentat na komisarja notranjih del, bivšega načelnika „čezvičajke“ Dzierzynskega. — Ta človek je bil največji rabelj Rusije. Stal je na stališču, da je najprej treba narod obglaviti, ako se hoče vladati proti njegove volje. Koliko ljudi je ubil, govore najbolje številke, katere je s strahovitim cinizmom objavila sama boljševiška vlada. Do meseca julija znaša število njegovih žrtev po poklicih: 6775 profesorjev in učiteljev; 8800 zdravnikov; 54.650 oficirjev; 10.500 uradnikov; 12.950 posestnikov; 355.250 intelektualcev raznih vrst; 260.000 vojakov; 192.350 delavcev in 815.100 kmetov. — „Čezvičajka“ je torej v Rusiji poklala več ljudij, kakor jih je pa bilo ubitih v svetovni vojni.

Zima se oglašja. Treba bo toplega perila in obleka. Vsled zboljšanja naše valute in ugodnega nakupa se prodaja v trgovini Senčar Mala Nedelja raznovrstno sukno za moške in ženske obleke, močni parhenti, hlačevina, zimske nogavice, robci in vse drugo blago po novih znižanih cenah. Priporočamo da se vsak prepriča; enkratni poskus zadostuje, da postane vsak stalen odjemalec te solidne trgovine.

Sadje kupuje odslej Gospodarska zadruha v Gornji Radgoni vsaki dan po najvišji dnevni ceni. Kdor še ga kaj ima, naj ga hitro pripelje, ker se kupčija v poznejšem mrzlem času ustavi.

Vse, kar je prav! Pisec teh vrstic je odločen monarhist in skorodane strasten oboževalec heroične vladarske hiše Karadjordjevičev, vendar ko naša oficijelna in neoficijelna javnost razpravlja o že neznosni in nad vse čudni aferi kraljeviča Jurija, je skoraj nemogoče, da bi človek ne dal izraza svoji nevolji — z ozirom na ljudstvo samo. Po najnovejših poročilih ponujajo princu, ki je že od nekdaj znan kot jako ekstravaganten (poseben) človek, ki nastopa tako netaktno, kakor se članu kraljevske hiše sploh ne spodobi — niti od daleč ne! —, da mu dajo na leto, če ostane v državi 148.000 frankov in še 600.000 dinarjev, v inozemstvu pa bi dobival 365.000 frankov (za vsak dan v letu 1000 frankov!) in še 230.000 dinarjev. Kaj je to v našem denarju po današnji valuti? V prvem slučaju 1.211.760 dinarjev ali pa v kronah 4.847.040 kron na leto. Iz te ogromne številke bi živelo 200 (dvesto) družin z redno mesečno plačo po K 4000 skozi celo leto! Ako vzpričo sedanje bede, ki tare bedne sloje našega naroda, vse to računamo, nam pač ne more biti vse eno, pa se najbolj navdušenemu monarhistu vsiljuje misel: Ali so take razmere v korist naši državi, njenemu ugledu in ali se od koristi za konzolidacijo notranjih razmer, ki so precej razdrapane. Ljubimo svojo državo, našo lepo Jugoslavijo in ne sme biti dvoma nad našo odkrito vdanostjo kraljevski hiši Karadjordjevičev, katero je ljudstvo po lastni volji izbralo za svojo dinastijo, vendar je vse obsodba vredno, da bi se princu, ki noče spoštovati hišnega reda in določil Kraljeve hiše in ki je brez vsakega koristnega poklica na svetu, niti ne upravlja kake državljanske službe, niti noče biti aktivni oficir — daje tako ogromen denar, medtem, ko naši kulturni zavodi trpe na pomanjkanju, ko dijaštvo prosjači za večerje in kosila, deca za učne pripomočke, bolnišnice za najpotrebnejša zdravila, invalidi za umetne ude, vojne sirote in vdove za podpore, ko stradajo kulturni delavci in uradništvo trpi pomanjkanje. — Merodajnim krogom kličemo, da naj vzamejo na znanje, da javnosti že presegajo take razmere in da naj v interesu ugleda države, njenega obstoja in notranje konzolidacije napravi v tej nad vse mučni in nelepi, za junaško hišo Karadjordjevičev nedostojni aferi enkrat za vselej konec. Mučno je nam, ko moramo pisati te vrstice, vendar si ne moremo kaj, da tega ne bi pisali; ker to, kar je tu je samo slaboten odjek ljudske sodbe. — Caveant consules!

Nemška stranka za Slovenijo se snuje. „Die Grenzpost“ poziva Nemce Apačke kotline, da se priključijo tej stranki. Naše stališče v tem vprašanju je itak znano, sicer pa se v eni prih. številki na to, za našo državno in narodno mejo prevažno vprašanje v kratkem povrnemo.

Koroški plebiscit. Dne 10. t. m. je minulo dve leti, odkar smo izgubili koroško Slovenijo samo zato, ker smo se odločili za plebiscit. Čitajte današnji uvodnik!

Koliko je vredna naša krona?

	Ta teden	Prejšnji teden
1 švicarski frank stane	48.— K	49.60 K
1 laška lira	10.84 „	11.08 „
1 francoski frank	19.40 „	19.82 „
1 češka krona	7.92 „	8.32 „
1 nemška marka	0.15 „	0.19 „
100 avstrijskih kron	0.36 „	0.36 „
1 ogrska krona	0.10 „	0.11 „
1 rumunski lej	1.72 „	1.60 „
1 dolar	256.— „	266.— „
1 angleški funt	1126.— „	1181.— „
1 poljska marka	0.04 „	0.04 „

O nemških šolah v Jugoslaviji poročajo nekateri nemški listi, izvajajoč, da ostane nemško šolstvo v naši državi nedotaknjeno, kakor je to zagotovil minister za prosveto Pribičević odposlanstvu iz Vršca. Minister je odredil, da se imajo s strani podoblasti zaprti nemški razredi višje realke v Vršču takoj zopet otvoriti. Samo za paralelne razrede treba določene štjeve učencev. — Tako je torej z nemškim šolstvom v Jugoslaviji. Kako pa je s slovenskim šolstvom na Koroškem? Nemška Avstrija je zaprla vse slovenske ljudske šole. To naj bi upoštevali nemški stili in pošteno zahtevali tako lepo ravnanje s koroškimi Slovenci v šolskem vprašanju, kakor lepo postopa Jugoslavija z Nemci.

Takse, nove odredbe. Delegacija ministrstva financ v Ljubljani objavlja uradno: Finančni zakon za leto 1922/23, ki izide v Uradnem listu, vsebuje tudi nekatere nove odredbe o taksah. Zvišana je: taksa za družbene delnice ali akcije, ako se glase na ime ali firme, od 2% na 3%, ako se pa glase na prinosnika od 4% na 6% od nominalne vrednosti (tar. post. 10 točka 3 lit. a in b taksne tarife); taksa za pregled in preizkus parnih kotlov (tar. post. 306) od 20 oziroma 40 dinarjev na 100 do 1500 dinarjev progresivno po velikosti kurilne površine in vrsti preiskave. Za pritožbe na Upravno sodišče se plača ista taksa, kakor za pritožbe na državni svet. Za pritožbe proti volitvam se plača taksa v vsakem slučaju samo enkrat ne glede na to, koliko oseb je podpisalo pritožbi. V primerih, v katerih se komisijsko ugotovi, da je prijavljena ob priliki kupa ali prodaje nepremičnin manjša vrednost, nega ona, ki je bila v onem času, pa je ta razlika večja od 25%, se kaznuje kupec in prodajalec — poleg kazni po zakonu o taksah tudi z globo od 1000—50.000 dinarjev. V ostalem ostane zakon o taksah in pristojbina z njegovimi izpremembami in dopolnitvami v veljavi.

Naročila blaga v inozemstvu po 2. septembru 1922. Za blago, naročeno po 2. septembru se ne sme, dokler ne izide nov pravilnik za promet z devizami in valutami, izdajati odobrenja za nakup deviz ali za uvoz. Pričakuje se, da se v novem pravilniku spremene pogoji, ob katerih se bo smelo izdajati odobrenja ter da se tudi omeji blago, za katero se bodo smela izdajati. Če bi torej tudi bila naročila v tej prehodni dobi do, njena, ne bi bila priporočljiva, ker se ne ve, ali bo po novem pravilniku moči dobiti odobrenje za nje. Zategadelj se tvrdke opozarjajo, da v lastnem interesu opuste vsako naročilo blaga v inozemstvu in po drugem septembru že dana naročila stornirajo. Izjeme veljajo samo za neodložljive potrebe industrije; o tem odloča generalni inšpektorat ministrstva za finance, na katerega se je obračati po krajevno pristojnih deviznih odborih.

† **Kanonik dr. Jos. Gruden.** Po zelo dolgotrajni bolezni je v nedeljo 1. oktobra preminul v Ljubljani kanonik g. dr. Josip Gruden v 54. letu starosti. Pokojnik je bil velik učejak, ki je doslej najbolje poznal zgodovino Slovencev. Preprostemu ljudstvu je znan po svoji čudovito lepo in mično pisani zgodovini slovenskega naroda, ki je v več zvezkih izšla v Družbi sv. Mohorja in ki jo ljudje še vedno z velikim užitkom čitajo. Poleg tega je spisal še več drugih znamenitih zgodovinskih del in razprav. Iz vseh pa izzveneva iskrene in globoko občutena ljubezen do slovenskega ljudstva. Pokojnik je sužboval kot kapelan na Bledu, na lgu, v Mošnjah in v Šmartnem pri Kranju, potem je bil prefekt in tri leta ravnatelj v Alojzijevišču, nakar je bil imenovan za profesorja zgodovine v bogoslovju in ljubljanskega kanonika. Blagemu pokojniku naj sveti večna luč!

Slavenska banka, podružnica išče slugo, najraje domačina. Več med inserati!

D o p i s i.

Gornja Radgona. Znani pustolovec „Franko Moreše“ Semlič, odv. uradnik pri g. dr. Božiju se je toliko izpozabil, da je svojemu gospodarju poneveril večji znesek. Za svojo poštenost bo dobil primerno plačilo.

Radgona. Dokument nemške vzgoje. Pred x-banko stojita dva poglavca in občudujeta denarni kurs (tečaj), ki je razviden iz služb. objave v oknu banke. Ko se tudi jaz ostavim, „obdelujeta“ nadbudna finančnika ravno naš dinar takole: „Da Hund is scho(n) wiede gštign. Heit (heute) steht a (er) scho(n) auf zwoa!...“ Gotovo sta mladiča slišala ta izbruh onemogle jeze od svojih zagrizenih starišev, drugače bi njih sodba ne bila tako izrazito surova. Naše nemčurje niti njih slabo valutno stanje ne izmodri — kaj bi še-le bilo, če bi njih denar bil enako ali več vreden z našim. Trdo delo nas še čaka, ako hočemo narodno in državno mejo prekvasiti z duhom strpljivosti in narodnostne sloge.

Sv. Benedikt v Slov. gor. Na „žalostno konstatacijo“ v 39. številki „Murske Straže“ sporočamo, da je tukajšnje Bralno in gospodarsko društvo v nedeljo, dne 24. sept. t. l. prslavilo 60letnico smrti velikega škofa Antona Martina Slomškega. Prslava se je vršila v dvorani društvenega doma, kjer je bila postavljena večja z zelenjem in narodnimi zastavicami okrašena slika Slomškova. Razven kratkega govora o življenju narodnega buditelja in škofa Slomškega ter deklamacije nekterih njegovih pesmi, je posebno vplivalo zgodovinsko predavanje g. prof. dr. Kovačiča iz Maribora o pomenu Slomškega za kulturni razvoj slovenskega naroda.

Ljutomer. Katoliški dom. Tu se je osnovalo društvo „Katoliški Dom“, ki ima namen zgraditi izobraževalnim organizacijam SKSZ prostoren društveni dom, v katerem bi naj imele vse prosvetne organizacije svoje zavetišče, svoje ognjišče. Našli so se navdušeni rodoljubi, ki to akcijo podpirajo, kar je seveda hvalevredno in se mora to gibanje kar najtopleje pozdravljati. Prosvetne organizacije — predvsem one na krščansko-socialnem temelju — prijo vspovsod splošno na pomanjkanju pravih prostorov, kjer bi se lahko namestila primerna čitalnica, gledališki oder, dvorana za predavanja, telovadnica itd. Goreomenjeno društvo je v dobrih rokah in je le žele, da bi se začelo to delo kljub velikim oviram le nadaljevalo. Podjetja, ki se samo osnujejo, pa ne dovedejo do kakega pozitivnega zaključka — so stavbe v pesek, brez temelja. Želimo novemu društvu krepkega razvoja in mnogo dobrih prijateljev, ki naj z lastnim delom, gmočno in moralno podporo — začetno delo izvršijo, da bo dobilo naše dobro ljudstvo, vzlasti ukaželjna mladina svoj društveni dom, svoje zavetišče, kjer se bo ogrevala za najlepše ideale.

Žrtev Mure. Vsled zadnjih deževnih dni je Mura zopet tako narastla, da se je bati, da vsak čas udere čez svoje bregove. Velika voda nosi kar cela drevesa in vzlasti Avstrijci s posebno strastjo in vratolomnostjo lovijo plavajoča drva, da tako pridejo do cenega kuriva. Te dni je postal žrtev takega lova mlad fantič, ki je padel iz čolna, pa ga ni bilo več mogoče rešiti. Nesrečen slučaj se je dogdil pri nekem mlinu v Lutvercih.

Išče se deklica brez staršev od 12—14 let stara k manjšemu posestniku na deželi Naslov pove upravnistvu „M. Straže“.

Sadje vseh vrst kupuje in plačuje po najvišjih dnevnih cenah
Gospodarska zadruga v G. Radgoni.

Podrobnejše glej pod rubriko „Gospodarstvo“ v tem listu.

Nova lovška puška se prodaja.

Vpraša se v Gornji Radgoni, Sp. Griz št. 17.

Večjo množino
novih vinskih polovnjakov
prodaja Josip Kosi v Križevcih pri Ljutomeru.

Izjava.

Podpisana izjavljam, da so vse vesti, katere je razširjal g. Franko Moreše Semlič o prodaji našega posestva njemu ter o sklenitvi ženitne pogodbe — popolnoma neosnovane in lažnjive.

Stav. vrh, 10. okt. 1922.

Veronika Dvoršak.

Proda se lepo posestvo

ki meri 40 oralov, oddaljeno 3/4 ure od žel. postaje Rimske toplice. Cena 150.000 Din. Več se poizve pri g. Kreuhu, gostilna pri „Stari pošti“ Rimske toplice.

NA PRODAJ

je ena dolga ženska črna suknja, ravno tako ena dolga črna zimska moška suknja dvoje v jako dobrem stanju. Tudi ena velika črna ženska ruta za ogrnit se proda, ali zamenja za pšenico ali pa za mast. Vpraša se: Spodnji Gris št. 8 prtilčje!

JANKO CIMERMAN

trgovina meš. blaga v LJUTOMERU

priporoča veliko izbiro raznovrstnega manufakturnega blaga za jesen in zimo po najnižjih cenah.
Točna in solidna postrežba.

Lepe nove parhente,

damentuch, štofe, hlačevino, odeje, slamjake, nogavice, zašite srajce, gate ter najfinejši petrolej priporoča po znižanih cenah trgovina

Josip Farkaš, Sv. Jurij ob Šč.

Seno, slamo, drva, premog, žito, krompir,

sadje in druge deželne pridelke kupuje in prodaja Andrej Oset
Maribor, Aleksandrova cesta 57. - Telefon št. 88

Krasno posestvo

v trgu Središče, z lepim sadonosnikom, obsega 17 oralov, z živim in mrtvim inventarjem ob državni cesti se radi družinskih razmer

po ceni prodaja.

Poizvedbe v gostilni Žnidarič v Središču.

Išče se mlajši sluga

za

Slavensko banko podružnica v G. Radgoni.

Pogoj: starost 14—20 let, pismenost.

Hranilnica in Posojilnica v Radincih r. zadr. z neom. z.
deluje z uspehom ob meji!